

I KALMAR LÄN

Planeringsavdelningen
LÄNSANTIKVARIEN
antikvarie Kjell-Håkan
Arnell

BESLUT

1985-04-11

11.392-4084-76

Landskap Småland
Kommun Västervik
Socken Västrum
Fastighet Helgerum 1:16

Byggnadsminnesförklaring av Helgerums slott, fastigheten Helgerum 1:16, Västrums socken, Västerviks kommun.

Fråga om byggnadsminnesförklaring av Helgerums slottsanläggning väcktes av Er 1976-03-08. Byggnadsnämnden har vid sammanträde 1980-03-06 förklarat sig inte ha något att invända mot en byggnadsminnesförklaring. Ni har 1985-04-04 lämnat Ert godkännande till länsstyrelsens förslag till skyddsföreskrifter.

-:-

Slottsanläggningen vid Helgerum har åtminstone sedan 1750-talets mitt varit centrum i ett expanderande och vittförgrenat produktionslandskap. Enligt frihetstidens idé om nyttan styrdes från detta herresäte allt från koppargruvor, glasbruk, tegelbruk och garveri till skeppsbyggeri och järnbruk.

Nuvarande huvudbyggnad uppfördes under 1750-talet av bergsrådet P C Cederbaum. Byggnaden ritades troligen av C H König, en arkitekt i kretsen kring Hårleman. Anläggningen, som är genomtänkt naturgeografiskt placerad, bl. a. genom sprängning, har en axial uppbyggnad efter influenser från franska 1600-tals slott. Huvudbyggnaden, i tre våningar av putsad sten och valmat tak, är stilhistoriskt att hänföra till en brytningstid då en svensk översättning av fransk rokoko introducerades.

Fasaden artikuleras bl. a. genom en rusticerad bottenvåning, gesimser samt avslutas med tympanonfält. Planen är starkt symmetrisk, med rund matsal och salong förkroppade ur trädgårdssidans fasad. På denna sida finns en terrasserad parterr-anläggning samt två ursprungliga paviljonger. Två fristående entréflyglar mot gården revs och ersattes av de nuvarande under 1840-talet. Interiörens fasta inredning bestående av ursprungliga boaseringar, parkett, lister, dörrar och kakelugnar, finns i de flesta rum delvis bevarad. Den tvåvåninga musiksalongen av typ salon à l'italienne med vacker barockinredning är bevarad.

De byggnader som tidigare hört till egendomen frånsåldes under 1920-talet. Inom nuvarande fastighet ligger dock en stallbyggnad som omtalas redan 1790.

-:-

Helgerums slottsanläggning har under mycket lång tid varit betydelsefull för denna del av riket. Den är ett av de få kvarvarande element som belyser en epok av industriell iver och välstånd. Byggnaden representerar det tidigaste utslaget i sydöstra Sverige för den franskinspirerade herrgårdsstil som Carl Hårleman introducerade.

Postadress:

301 06 KALMAR

Telefon:
(växel-direktval)
0400/02 000

Postgiro:

3 51 78 - 2

Anläggningen är välbevarad och är genom regeringens beslut om den fysiska riksplaneringen utpekad som kulturhistoriskt riksintressant. Helgerums slottsanläggning äger ett stort kulturhistoriskt värde och är med hänsyn till det ovan anförda att anse som synnerligen märklig.

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen, Helgerums slott med tillhörande på karta avgränsade område (bil. 1) för byggnadsminne.

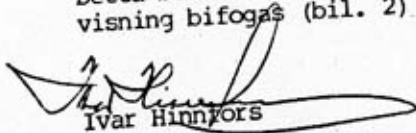
Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

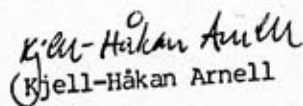
1. Slottsanläggningen, bestående av huvudbyggnad med flyglar och paviljonger, terrass med stentrappa samt stall får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I huvudbyggnadens inre (gäller ej flyglarna) och i paviljongerna får inte sådana ingrepp vidtagas som innebär ingrepp i befintlig rumsindelning, stomme eller fast inredning.
3. Slottsanläggningen skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Det område kring slottet, som avgräntsats med röd linje på karta tillhörande dessa föreskrifter, får inte ytterligare bebyggas och skall hållas i sådant skick att slottsanläggningens utseende och karaktär inte förvanskas.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhåll och vård av byggnaderna och det kringliggande området. Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter finnes nödvändig för att byggnaderna skall vara till nytta, eller om sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, får länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Enligt 14 § tredje stycket samma lag, gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten i Jönköping. Besvärshänvisning bifogas (bil. 2).

Ivar Hinnyors

Kjell-Håkan Arnell

kopia :

- akten
- länsantikvarien + bil. 1
- riksantikvarieämbetet, delgivningskvitto + bilagor
- Kalmar läns museum + bil. 1
- Västerviks kommun, byggnadsnämnden + bil. 1
- Inskrivningsmyndigheten vid Västerviks tingsrätt bil. 1 + lagakraft
- Kulbackens museum, Västervik + bil. 1

